

Da mennesket blev menneske

Sand-Jensen, K.

Published in:
Aktuel Naturvidenskab

Publication date:
2005

Document version
Publisher's PDF, also known as Version of record

Citation for published version (APA):
Sand-Jensen, K. (2005). Da mennesket blev menneske. *Aktuel Naturvidenskab*, (1), 37.

Da mennesket blev menneske

Anmeldt af Kaj Sand-Jensen, Ferskvandsbiologisk Laboratorium, Københavns Universitet

■ Menneskets biologiske og kulturelle udvikling er emnet for Peter K. A. Jensens nye bog, og den må da kunne interessere enhver uanset alder, køn og uddannelse. Under læsning har jeg derfor testet udvalgte emner på min "fokusgruppe" af stålværksarbejdere, skolelærere, bilforhandlere og IT-eksperter i Frederiksværk svømmehal.

De lyttede interesserede til oplysningen om, at der for 1-2 millioner år siden eksisterede flere arter af homininer i Afrika, nemlig to i slægten *Australopithecus* og tre i *Homo*. Om nogen er *Homo sapiens* altså et resultat af en knivskarp evolution. Det vakte større opmærksomhed, at det moderne menneske opstod så sent som for 150-200 tusinde år siden i Afrika, og den store udvandring til Asien og Europa først begyndte for omkring 60 tusinde år siden. Det gav anledning til undren, at forskellene mellem mongoler, hvide, negre og aboriginals kunne opstå så hurtigt, og så mange kulturer kunne nå at udvikle sig og afløse hinanden.

Men allerstørst opmærksomhed vakte oplysningen om, at Sortehavet efter sidste istid havde ligget som en ferskvandssø med et vandspejl 175 m under Middelhavets og en svag underjordisk indsvivning ved Bosperus. Barrieren ved Bosperus blev brudt for ca. 7.600 år siden, måske efter et jordskælv, som skabte en buldrende malstrøm, åbning af Bosperus-Strædet og en stigning i vandspejlet med 110 m på blot to år. At denne konkrete begivenhed

måske dannede grundlaget for myten om Syndfloden først blandt sumererne i Sydirak, senere blandt jøder, kristne og muslimer, og at flygtende bønder fra de oversvømmede bredder sandsynligvis førte agerbruget til Europa, skærpede interessen yderligere.

Hvordan kunne man vide det, hvilke konsekvenser havde begivenheden, og hvor kunne man læse mere herom? Det var blot nogle af de spørgsmål, jeg blev stillet. Jeg blev dem svar skyldig for primærkilderne er ikke citeret, selvom forfatteren har læst dem tæt. Det fremgår, at sedimentkerner fra Sortehavets bund er benyttet til at tidsfæste ændringerne i vandstand og overgangen fra ferskvandssø til salt hav, men ikke hvordan man ved, at vandstanden steg 110 m på to år.

Den lille fokusundersøgelse viste, at et alment publikum ikke blot var interesseret i at høre om menneskets udvikling, men også om jagten på viden. Jeg troede, at menneskets evolutionære historie ville skabe størst interesse, men det var altså det moderne menneskes biologiske og kulturelle udvikling i samspil med omgivelserne, som var mest vedkommende.

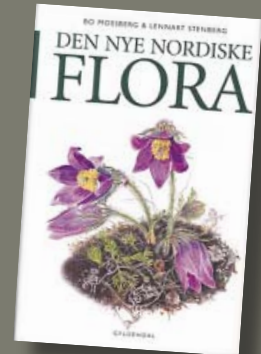
Peter K. A. Jensens bog fortjener et stort publikum. Forfatteren har meget på hjerte, forfalder aldrig til tomgang, og han er beundringsværdig ajour både på menneskets evolution, hvor han er autoriteten, og i kulturafsnitene. De eneste forbehold er, at visse aspekter ikke er tilstrækkeligt introduceret og sat på plads, og referencer er for få.

Der er en yderligere grund til den varme anbefaling. Forfatteren, redaktøren Ole Jørgensen og grafikerne Johan Strunge har gjort en kraftanstrengelse for at opnå en flot, pædagogisk og gennemført illustration af alle sammenhænge. Derfor kan bogen genopfriskes alene ved at gennemgå illustrationerne.

Da mennesket blev menneske er en udfordring for andre, der ønsker at publicere gode naturvidenskabelige bøger. På illustrationssiden slår den engelske bøger med mange længder. Den cirkulerer nu blandt morgenfolket i svømmehallen. ■

Peter K.A. Jensen: *Da mennesket blev menneske*. Gyldendal 2004. 336 sider, 349,- kr.

Den nye nordiske flora

Der er udkommet en nyrevideret udgave af Den store nordiske flora – standardværket om Nordens planter. Forfatteren til Den nye nordiske flora er Lennart Stenberg fra Naturhistoriske Riksmuseet i Stockholm, som også stod bag den oprindelige udgave. Den nye udgave omfatter 3.250 oprindelige og indførte arter, der præsenteres slægt for slægt med oplysninger om kendetegn, blomstringstid, hyppighed, økologi, typiske voksesteder og den aktuelle udbredelse. Bogen er illustreret med Bo Mossbergs akvareller.

Lennart Stenberg: *Den nye nordiske flora*. Gyldendal 2005. 928 sider, 599,- kr.